

УДК 338.45 (477)

А.С. Глазкова

НАПРЯМКИ ВИЗНАЧЕННЯ ШЛЯХІВ ОЗДОРОВЛЕННЯ ПРОМИСЛОВОГО ТА ТРАНСПОРТНОГО КОМПЛЕКСІВ В УКРАЇНІ

Сучасний стан промислового розвитку України характеризується падінням інвестиційних процесів та занедбаністю виробництва. У промисловості спостерігається перевага галузей з низьким технологічним рівнем, продукція кінцевого споживання в основному є неконкурентоспроможною на зовнішніх ринках, а значний розрив у рівнях соціально-економічного розвитку дуже уповільнює зростання економіки як в цілому, так і в розрізі галузей народного господарства. У статті розглянуті проблеми розвитку промисловості України та роль транспортної системи у розвитку промислового комплексу України. Визначені шляхи оздоровлення промислового та транспортного комплексів.

Ключові слова: промисловий комплекс, транспортний комплекс, взаємозв'язок процесів, виробництво, галузь.

Современное состояние развития промышленности Украины характеризуется падением инвестиционных процессов и запущенностью производства. В промышленности наблюдается преимущество отраслей с низким технологическим уровнем, продукция конечного потребления в основном является неконкурентоспособной на внешних рынках, а значительный разрыв в уровнях социально-экономического развития очень замедляет рост экономики, как в целом, так и в разрезе отраслей народного хозяйства. В статье рассмотрены проблемы развития промышленности Украины и роль транспортной системы в развитии промышленного комплекса Украины. Определены пути оздоровления промышленного и транспортного комплексов.

© Глазкова А.С., 2014

Ключевые слова: промышленный комплекс, транспортный комплекс, взаимосвязь процессов, производство, отрасль.

Modern development of Ukraine industry status is characterized by falling of investment processes and neglect of production. In industry there is advantage of industries with a low technological level, products of eventual consumption mainly are uncompetitive on foreign markets, and a considerable break in the levels of socio-economic development very slows the height of economy, both on the whole and in the cut of industries national economy. Many-sided nature of this problem, namely cooperation of industrial and transport complexes with the purpose of making healthy economy on the whole, predetermines the necessity of development public regulator policy of industrial development. This context of problem is this prognostication in relation to the acceptance of new legislative base, acceptance of administrative decisions, level of predictability and taking into account of consequences. To our opinion, one of directions decision of this problem are an analysis and ground of possible corresponding measures. In the article the considered problems of development industry of Ukraine and role a transport system are in development of industrial complex in Ukraine. The ways of making healthy are certain industrial and transport complexes.

The reform process of the transport complex in Ukraine provides for the strengthening of control by the state over the use of cargo base of the domestic industrial sector of the country as a complex with a specific monetary resource. Without a sustainable transport system and, in the first place, without the rapid development of transport infrastructure, new efficient schemes of delivery of the goods is impossible to achieve the guaranteed availability of transportation services for all consumers, reducing risks and improving the state of the industrial complex.

The rapid development of transport system in comparison with other sectors of the economy – such an approach was a logical reflection of the changes taking place in Ukraine. to the market and

greater transport work. Therefore a transport comes forward the sensitive barometer of the state of national and world economies. At the same time, being the large user of transport vehicles and build materials, he influences on the load of production capacities, on forming of GDP. Favorable tendencies in development of transport appear in the decline of transport, by the measure of «spatial» efficiency of his functioning which is an increase of mobility population.

Keywords: *industrial complex, transport complex, intercommunication of processes, production, industry.*

Постановка проблеми. Народногоосподарський комплекс України охоплює всі ланки суспільного виробництва, розподілу та обміну. Економіка України характеризується складною, досить диференційованою і диверсифікованою структурою. На сьогодні для економіки країни характерні наступні прикмети переважання важкої індустрії, недостатній розвиток галузей і виробництва товарів народного споживання, наявність галузей і виробництв, які забезпечують науково-технічний прогрес і розширення та поглиблення внутрішньогалузевих та міжгалузевих виробничих зв'язків.

Сучасний стан промислового розвитку України характеризується падінням інвестиційних процесів, та занедбаністю виробництва. У промисловості спостерігається перевага галузей з низьким технологічним рівнем, продукція кінцевого споживання в основному є неконкурентоспроможною на зовнішніх ринках, а значний розрив у рівнях соціально-економічного розвитку дуже уповільнює зростання економіки як в цілому, так і в розрізі галузей народного господарства. Всі галузі господарства тісно пов'язані між собою. В даній статті розглянемо взаємодію промислового та транспортного комплексів.

Многогранність даного аспекту проблеми, а саме взаємодії промислового та транспортних комплексів з метою оздоровлення економіки в цілому, зумовлює необхідність розробки державної регуляторної політики промислового розвитку. Даний

контекст проблеми – це прогнозування щодо прийняття нової законодавчої бази, прийняття управлінських рішень, рівень передбачуваності та врахування наслідків. На нашу думку одним з напрямків вирішення даної проблеми є аналіз та обґрунтування можливих відповідних заходів.

Огляд останніх досліджень та публікацій. На галузеву структуру економіки України впливають різні економічні та природні фактори, в тому числі наявний рівень розвитку продуктивних сил, темпи зростання або занепаду виробництва, рівень забезпечення сировинними та паливно-енергетичними ресурсами, інтенсивність реалізації досягнень науки і техніки, транспортно-логістична система, міжнародний поділ праці, економічна інтеграція.

Орієнтованість векторів розвитку України на підвищення конкурентоспроможності промислового комплексу, як основного елементу реального сектору економіки, повинні бути основним пріоритетним напрямком розвитку економіки України.

Проблемам теорії, методології розвитку виробничої сфери та пошуків шляхів її оздоровлення присвячені дослідження таких вітчизняних вчених: А.І. Амоші [1, 2], В.М. Геєця [3], В.Л. Диканя [3, 4], О.Г. Кирдиної [3, 4], Ю.В. Кіндзерського [6], В.В. Микитенко [6, 7], М.М. Якубовського [6], І. Поддубного [8] та інших.

Досягнення цих вчених мають велике наукове та практичне значення. Але слід пам'ятати, що сучасна наука, світовий науково-технічний прогрес пред'являють ряд нових вимог щодо забезпечення конкурентоспроможності промислового комплексу. Існує досить багато невирішених проблем, розв'язання яких обумовлюють необхідність системного дослідження проблеми, прогнозування розвитку, як наукової бази для мотивування та правильного підбору інструментарію державного регулювання. Розвиток промислового та транспортного комплексів повинен бути однією з пріоритетних задач економічної політики держави. З ефективним функціонуванням транспортного комплексу

пов'язано повноцінне функціонування промислового, укріплення ринкових відносин та економічне зростання держави.

Майже неможливе налагодження процесів виробництва, побудова промислового комплексу країни, розвиток економіки и тим паче підтримка зв'язків на світових ринках, без підтримки та повноцінного функціонування транспортно-логістичного комплексу.

Незавершеність наукових дискусій, постійні зміни в політичному та економічному стані країни, різноманітність наукових думок відносно пошуку пріоритетів та шляхів промислового розвитку в Україні та зважаючи на практичну важливість вирішення цих завдань, питання оздоровлення промислового та транспортно-логістичних комплексів потребують подальшого дослідження.

Завдання дослідження. Метою цієї статті є обґрунтування пропозицій щодо необхідності вирішення проблем оздоровлення промислового та транспортно-логістичних комплексів України.

Основний матеріал дослідження. Сьогодні потенціал промислового комплексу України не може бути реалізований у повному обсязі тому, що у країні немає сприятливого бізнес-клімату. Про це свідчать результати двох впливових міжнародних досліджень: Всесвітнього банку «Ведення бізнесу-2014» та «Рейтингу глобальної конкурентоспроможності» Всесвітнього економічного форуму. З висновків цього дослідження відомо, що у сфері ведення бізнесу Україна займає 142 місце із 183 країн світу, у тому числі по показниках ефективності податкової системи країна займає 181 позицію, яке є майже останньою. Неблагоприятний бізнес-клімат є основним фактором, цей фактор стримує інвестиції: криза значно знизила інвестиційний імідж, звузилось коло внутрішніх джерел фінансування, міжнародні фінансові ресурси стали практично недоступними [1, 2].

Основні фактори нестабільності промислового комплексу можна розділити на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх можна віднести недосконалість законодавчих актів та нормативної бази щодо ведення бізнесу; неефективну податкову систему; високий рівень корупції; нерозвинутість механізмів державно-приватного партнерства; відсутність захисту прав інвес-

торів; ресурсно-експортна орієнтованість та повна залежність стану економіки від коливань світової кон'юнктури; організаційна недосконалість та низький рівень капіталізації виробництва; високий потенціал проникнення на внутрішній ринок іноземних транснаціональних корпорацій з підпорядкуванням національного виробництва інтересам іноземних країн.

До внутрішніх: значна структурно-технологічна відсталість та збитковість виробництва; висока матеріало-та енергомісткість; висока зношеність основного виробничого капіталу та інноваційно-інвестиційна непривабливість та несприйнятливості; майже повна залежність від зовнішніх джерел енергетичних ресурсів; відсутність диверсифікованих організаційних форм промислового виробництва, нерозвиненість коопераційних зв'язків, вузька спеціалізація малих підприємств [5, 11, 12].

Сучасний стан промислового та транспортно-логістичних комплексів України – занепад. Для вирішення проблеми розвитку необхідно вирішення наступних завдань:

- виявлення бар'єрів, які заважають підйому виробництва, стимулювання важелів державного впливу на живлення підприємницької діяльності, розробка чіткої державної стратегії підтримки інноваційних структур;
- подолання дисбалансу між створеними об'єктами промислової власності;
- подолання недостатнього навантаження промислової сфери, основною причиною, якого є структурна невідповідність виробництва потребам ринку;
- оновлення матеріально-технічної бази підприємств, устаткування, обладнання, модернізація технічної бази;
- підвищення рівня соціальної орієнтованості, розвиток кваліфікованого потенціалу робітників та мотивування їх до ефективної трудової діяльності тому;
- стабільний розвиток та підвищення ефективності використання виробництва, ресурсів, які безпосередньо беруть участь у виробничому процесі та у процесі надання транспортних послуг;

- цілеспрямоване прикладання усіх зусиль до встановлення рівноваги реальних секторів економіки.

Комплексного рішення можна досягти якщо здійснити роботу у наступних напрямках: необхідність випереджаючого розвитку структурують галузей; прагматичний і системний розвиток відстаючих галузей матеріального виробництва, їх становлення та конкурентоспроможне функціонування на базі прогресивних вітчизняних досягнень; переозброєння галузей економіки на базі досягнень сучасної інноватики; забезпечення конкурентоспроможності власної продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Але робота у цих напрямках має сенс у випадку забезпечення наступних складових: зниження податкового тягаря; розвиток інноваційної інфраструктури, підтримка венчурного фінансування, підтримка експорту високотехнологічної продукції, приваблення інвестицій та створення сприятливого бізнес-клімату.

Галузева структура економіки України включає такий важливий життєутворюючий комплекс, як транспортний, який являється зв'язуючою ланкою між галузями. Розвиток всієї економіки залежить від розвитку і ефективності функціонування транспортного комплексу. Транспорт надає помітний вплив на економічний розвиток країни: транспорт забезпечує здобуття близько 8 % ВВП, транспортна складова у вартості продукції промисловості оцінюється величиною 15-20 % на транспорті зайнято понад 3,2 млн. чоловік, що складає 4,6 % працюючого населення [11].

Важливою і вкрай гострою проблемою транспортного комплексу України є незадовільний стан його виробничої бази. Тому у перспективі пріоритетним напрямом технічної політики щодо оздоровлення транспортного комплексу має бути оновлення його рухомого складу на основі розвитку вітчизняного транспортного машинобудування. Поряд з цим для створення системи інтермодальних перевезень передбачається налагодження виробництва спеціалізованих технічних засобів – конвейерів, змін-

них кузовів, платформ для перевезення автопоїздів. У перспективі планується здійснити поступовий перехід на нові принципи організації та управління транспортним процесом на основі новітніх інформаційних технологій та сучасного маркетингу, запровадження автоматизованих центрів управління доставкою вантажів.

Процес реформування транспортного комплексу України передбачає посилення контролю з боку держави за використанням вантажної бази вітчизняної промислової галузі країни як комплексу з певним валютним ресурсом. Без стійкої роботи транспортної системи і, в першу чергу, без випереджаючого розвитку транспортної інфраструктури, нових ефективних схем доставки товарів неможливо досягти гарантованої доступності транспортних послуг для всіх споживачів, зниження ризиків господарської діяльності та поліпшення стану промислового комплексу.

Випереджаючий розвиток транспортної системи в порівнянні з іншими галузями економіки – такий підхід став законно-мірним віддзеркаленням змін, що відбуваються в Україні.

Висновки. Транспорт виступає одним з головних чинників, що впливають на розміщення продуктивних сил. Будучи частиною процесу виробництва, він забезпечує ефективність використання виробничих ресурсів. Розподіл праці реалізується в тому випадку, якщо це дозволяє понизити вартість переміщення товарів, послуг і робочої сили. Безперечна роль транспорту в забезпеченні економічного зростання. Збільшення виробництва продукції залежить від зростання випуску і спеціалізації, що вимагає більше сировини, великих розмірів ринку і більшого об'єму транспортної роботи. Тому транспорт виступає чуйним барометром стану національних і світового господарств. В той же час, будучи крупним споживачем транспортних засобів і будівельних матеріалів, він впливає на завантаження виробничих потужностей, на формування ВВП. Сприятливі тенденції в розвитку транспорту виявляються в зниженні транспортності, мірою «просторової» ефективності його функціонування,

що є, і підвищення рухливості населення. При цьому головні функції транспортної системи залишаються незмінними: транспорт забезпечує єдність національних товарних ринків, взаємозв'язок регіонів, рухливість громадян. Масштаби, напрями і стратегія його розвитку мають бути підпорядковані сценаріям соціально-економічного розвитку промислового комплексу та країни в цілому. На нашу думку, для визначення важелів зростання економіки потрібно провести дослідження взаємозв'язків між транспортним комплексом і суміжними галузями, зокрема промисловим комплексом. Проаналізувати показники, що показують кількісну величину взаємозв'язків між транспортним комплексом і суміжними галузями.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Амоша О.І. Концептуальні орієнтири промислової політики України (на середньострокову перспективу) / О.І. Амоша, В.П. Виневський, Л.О. Збараська // *Економіка промисловості*. – 2008. – № 43. Режим доступу до статті: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/doccatalog/list?currDir=48718>.
2. Амоша О.І. Промышленная политика Украины: концептуальные ориентиры на среднесрочную перспективу / О.І. Амоша, В.П. Виневський, Л.О. Збараська // *Економіка промисловості*. – 2009. – № 13. – С.4-13.
3. *Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку* / За ред. В.М. Геця. – К.: Ін-т екон. прогноз., Фенікс, 2003. – 1008 с.
4. Дикань В.Л. Сутнісні аспекти конкурентоспроможності національної економіки / В.Л. Дикань, О.Г. Кірдіна // *Вісник економіки транспорту і промисловості*. – 2009. – № 28. – С. 5-11.
5. Юсупова Т.М. Дослідження проблем вітчизняної промисловості в контексті пошуку шляхів відродження її економічного потенціалу / Т.М. Юсупова //

- Вісник економіки транспорту і промисловості*. – 2013. – № 43. – С.107-110.
6. Кіндзерський Ю.В., Микитенко В.В., Якубовський М.М. та ін. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку: Монографія / За ред. канд. економ. наук Ю.В. Кіндзерського. – К.: НАН України; Ін-т економ. та прогнозування, 2009. – 928 с.
 7. Мыкытенко В.В. Алгоритм макроэкономического регулирования по достижению национальной промышленности целевых ориентиров инновационного развития / В.В. Мыкытенко, Л.С. Ладонько // *Экономическая кибернетика. Международный научный журнал*. – 2010. – № 1.
 8. Поддубный И. Теория конкурентоспособности: современное состояние и предметно-методологические аспекты развития / И. Поддубный, Л. Поддубная // *Экономика Украины*. – № 8. – 2007. – С.52-60.
 9. Лымыч Ю.В. Экономические условия и факторы формирования и наращивания инновационно-инвестиционного потенциала // *Устойчивое развитие экономики: Сб. научн. тр. / Гл. ред. к.п.н., доцент С.В. Капитанец*. – М.: Институт экономики, технологий и предпринимательства. – 2012. – № 3. – С. 2.
 10. Прушковская В. Проблемы инвестиционной политики и инноваций национальной экономики (экономико-экологический аспект) / В.Г. Прушковская, Т.Г. Сиволап. – *Экономическое пространство: Сб. научн. тр.* – М.: ПГАСА, 2011. – № 47.
 11. Стратегия инновационного развития Украины на 2010-2020 годы в условиях глобализационных вызовов. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/doccatalog/list?currDir=48718>.

12. Структурные реформы и трансформации в промышленности: перспективы и приоритеты: Тез. докл. и сообщ. Междунар. научно-практической конф. (Донецк, 17 дек. 2010 г.) / НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти. Редкол.: О.И. Амоша (отв. ред.) и др. – Донецк, 2010. – 308 с.

Стаття надійшла до редакції 28.11.2014

REFERENCES

1. Amosha O.I. *Konceptual'ni orientiri promislovoi politiki Ukraini (na seredn'ostrokovu perspektivu / O.I. Amosha, V.P. Vinevs'kij, L.O. Zbaras'ka // Ehkonomika promislovosti. – 2008. – № 43. – Rezhim dostupu do statii: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/doccatalog/list?currDir=48718>.*
2. Amosha O.I. *Promyshlennaya politika Ukrainy: konceptual'nye orientiry na srednesrochnuyu perspektivu / O.I. Amosha, V.P. Vinevs'kij, L.O. Zbaras'ka // Ehkonomika promislovosti. – 2009. – № 13. – P.4-13.*
3. *Ehkonomika Ukraini: strategiya i politika dovgostrovovogo rozvitku / Za red. V.M. Geecya. – K.: In-t ehkon. prognov.; Feniks, 2003. – 1008 s.*
4. Dikan' V.L. *Sutnisni aspekti konkurentospromozhnosti nacional'noi ehkonomiki / V.L. Dikan', O.G. Kirdina // Visnik ehkonomiki transportu i promislovosti. – 2009. – № 28. – P.5-11.*
5. YUsupova T.M. *Doslidzhennya problem vitchiznyanoi promislovosti v konteksti poshuku shlyahiv vidrodzhennya i ehkonomichnogo potencialu / T.M. YUsupova // Visnik ekonomiki transportu i promislovosti. – 2013. – № 43. – P.107-110.*
6. *Potencial nacional'noi promislovosti: cili ta mekhanizmi efektyvnoho rozvitku: Monografiya / [Kindzers'kij YU.V.,*

- Mikitenko V.V., YAkubovs'kij M.M. ta in.]; za red. kand. ehkonom. nauk YU.V. Kindzers'kogo; NAN Ukraini; In-t ehkonom. ta prognovuvannya. – K., 2009. – 928 p.*
7. Mykytenko V.V. *Algoritm makroehkonomicheskogo regulirovaniya po dostizheniyu nacional'noj promyshlennost'yu celevykh orientirov innovacionnogo razvitiya / V.V. Mykytenko, L.S. Ladon'ko // Ehkonomicheskaya kibernetika. Mezhdunarodnyj nauchnyj zhurnal, 2010. – № 1.*
 8. Poddubnyj I. *Teoriya konkurentosposobnosti: sovremennoe sostoyanie i predmetno-metodologicheskie aspekty razvitiya / I. Poddubnyj, L. Poddubnaya // Ehkonomika Ukrainy. – № 8. – 2007. – P.52-60.*
 9. Lymych YU.V. *Ekonomicheskie usloviya i faktory formirovaniya i narashchivaniya innovacionno-investicionnogo potenciala // Ustojchivoe razvitie ehkonomiki: Sb. nauk. pr. / Gol. red. k.p.n., docent S.V. Kapitanec'. – M.: Institut ehkonomiki, tekhnologij i predprinimatel'stva. – 2012. – № 3. – P.2.*
 10. Prushkovskaya V. *Problemy investicionnoj politiki i innovacij nacional'noj ehkonomiki (ehkonomiko-ehkologicheskij aspekt) / V.G. Prushkovskaya, T.G. Sivolap. – Ehkonomicheskoe prostranstvo: Sbornik nauchnykh trudov. – M.: PGASA, 2011. – № 47.*
 11. *Strategiya innovacionnogo razvitiya Ukrainy na 2010–2020 gody v usloviyah globalizacionnykh vyzovov. [Ehlektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/doccatalog/list?currDir=48718>.*
 12. *Strukturnye reformy i transformacii v promyshlennosti: perspektivy i priority: tezisy dop. i soobshch. Mezhdunar. nauchno-prakticheskoy. konf. (Doneck, 17 dek. 2010 g.) / NAN Ukrainy, In-t ehkonomiki prom-sti. Redkol.: O.I. Amosha (otv. red.) i dr. – Doneck, 2010. – 308 p.*

Рецензенти:

доктор економічних наук, професор Української державної академії залізничного транспорту **О.Г. Кірдіна**

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри «Економіка підприємства та підприємництво на морському транспорті» Одеського національного морського університету **Ю.О. Наврозова**